

Projekt WASTEWISE

Politická doporučení

vypracoval
AAEL & CoPE

WASTEWISE

Úvod

Na základě komparativní analýzy systémů nakládání s odpady na Slovensku a Sicílii: výzvy, přístupy a implementace politik EU (odkaz), provedené v rámci projektu Erasmus+ KA210-VET Waste Wise: Enhancing Governance for Sustainable Waste Management (č. 2024-2-SK01-KA210-VET-000260945), partneři projektu formulovali řadu doporučení s cílem posílit efektivitu, udržitelnost a správu systémů nakládání s odpady v zapojených regionech.

Komparativní analýza zahrnovala dotazníkové šetření zaměřené na postoje a znalosti příslušného administrativního personálu a zástupců pracujících na implementaci evropské a národní legislativy v oblasti odpadů. Výsledky ukázaly, že povědomí o environmentálních cílech je obecně vysoké, zatímco porozumění konkrétním právním rámcům a jejich praktickému uplatnění je omezené. Tento poznatek tvoří základ několika doporučení, zejména těch týkajících se správy, administrativních kapacit a odborného vzdělávání.

Posílit správu, koordinaci a politickou provázanost

Efektivní nakládání s odpady vyžaduje soudržnou správu na všech administrativních úrovních. Na Slovensku jsou kompetence relativně centralizované, což vede k nerovnoměrným výsledkům mezi obcemi. Na Sicílii brání fragmentovaná správa a nedostatečná koordinace mezi regionálními a místními orgány často plnění cílů EU v oblasti odpadů.

Šetření potvrdilo, že mnoho místních a regionálních úředníků má nejasnou představu o svých pravomocích a povinnostech podle evropské a národní legislativy o odpadech. Tento nedostatek přispívá ke zpožděním při plánování, reportingu a vymáhání.

Pro řešení těchto výzev by oba regiony měly zavést integrovaný model správy v souladu s evropskou směrnicí o odpadech (Směrnice 2008/98/ES, pozměněná směrnicí (EU) 2018/851). Vytvoření mezivládních koordinačních platform a regionálního observatoře odpadů může zlepšit komunikaci, monitorování a dodržování předpisů. Systematické vzdělávání veřejných zaměstnanců by mělo doprovázet tyto reformy, aby bylo zajištěno účinné převádění politických cílů do praxe.

Modernizovat infrastrukturu a rozšířit kapacitu zpracování

Přechod na oběhové hospodářství vyžaduje dostatečnou kapacitu zpracování a moderní infrastrukturu. Oba regiony čelí nedostatkům, které omezují recyklaci a udržují skládkování. Slovensko by mělo zlepšit sběr a kompostování v venkovských oblastech.

Sicílie by měla dokončit síť kompostáren a bioplynových zařízení.

Nástroje EU, jako jsou Kohezní fond, LIFE a Fond obnovy a odolnosti, by měly být využity strategicky k dosažení cíle EU maximálně 10 % skládkovaného komunálního odpadu do roku 2035. Integrované regionální investiční plány posílí udržitelnost a politickou provázanost.

Zavést inteligentní ekonomické a regulační nástroje

Oba regiony by měly rozšířit systémy „Pay-As-You-Throw“ (PAYT) a zvýšit poplatky za skládkování, aby podporovaly prevenci a recyklaci. Posílená rozšířená odpovědnost producenta (EPR), v souladu se směrnicí (EU) 2018/852, podpoří výrobce k integraci ekodesignu a opětovnému použití.

Zřízení fondů pro zelenou transformaci může pomoci malým a středním podnikům zavést cirkulární obchodní modely a podpořit inovace.

Investovat do vzdělávání, informovanosti a sociální angažovanosti

Účast občanů je klíčovým faktorem pro dosažení cílů EU.

Vlády a obce by měly posílit environmentální informační kampaně a integrovat porozumění odpadům a oběhové ekonomice do školní výuky a odborného vzdělávání.

Místní iniciativy – jako školy Zero Waste, „repair cafés“ a odměňové programy – mohou efektivně měnit chování a posilovat angažovanost občanů.

Zlepšit správu dat, monitorování a transparentnost

Spolehlivá data jsou nezbytná pro dobrou správu.

Slovenský systém ISOH a italské systémy MUD/RENTRI by měly být interoperabilní a v souladu s evropskými standardy reportingu.

Digitální nástroje sledování – např. GIS-based mapování odpadů a sběr s QR kódy – zvýší transparentnost a umožní lepší monitorování pokroku směrem k cílům EU.

Podporovat přechod na oběhové hospodářství

Nakládání s odpady se musí vyvíjet v širší rámec oběhového hospodářství.

Slovenská Roadmap for Circular Economy (2022) a sicilský regionální plán odpadů (2024) by měly být operacionalizovány prostřednictvím pilotních projektů v klíčových sektorech (stavebnictví, potravinový odpad, plasty).

Účast v iniciativách EU, jako je Circular Cities and Regions Initiative (CCRI), může urychlit inovace a učení napříč regiony.

Zavést ekonomické pobídky pro prevenci odpadů a opětovné použití

Oběhové hospodářství není jen o recyklaci, ale i o prevenci: redukci, designu, opravách a opětovném použití. OECD poukazuje v Itálii na potenciál daňových nástrojů.

Doporučuje se podporovat:

- modely sdílené ekonomiky,
- centra oprav a opětovného použití,
- pobídky pro firmy používající opakovaně použitelné obaly nebo vratné systémy.

Je třeba také zohlednit sociální spravedlnost: nástroje musí být dostupné pro zranitelné občany a menšinové komunity (např. rainbow families nebo jiné typy rodin, které jsou často neviditelné).

Zajistit územní soběstačnost a jednotnou infrastrukturu

Na Slovensku existují oblasti, kde je stále více než 50 % komunálního odpadu ukládáno na skládky; v Itálii existují značné regionální rozdíly jak v třídění, tak v kapacitě zpracování.

Politiky by měly podporovat národní a regionální plány, které zajistí dostatečnou infrastrukturu a jednotné minimální standardy, aby žádné území nebylo „neviditelné“ v řetězci nakládání s odpady.

IEfektivně bojovat proti nelegálním činnostem a nelegálním skládkám

V Itálii je přítomnost „ecomafie“ v odpadovém sektoru dobře známá a podkopává celý řetězec. Na Slovensku – stejně jako v mnoha jiných zemích – je potřeba posílit kontroly, environmentální dohled, transparentnost a sankce k zabránění nelegálního ukládání, nelegálního obchodování s odpady a neviditelnosti kritických procesů.

Komunikačně a identitně je třeba zdůraznit, že právo na zdravé životní prostředí je také právem na sociální a environmentální spravedlnost – nejen environmentální otázkou.

Budovat kapacity a podporovat mezinárodní spolupráci

Výsledky dotazníku ukazují jasnou potřebu budování kapacit mezi veřejnými zaměstnanci, zejména v oblasti porozumění a aplikace evropské legislativy o odpadech.

Cílené vzdělávací programy by měly být zaměřeny na:

- interpretaci právních rámců,
- reportování dat,
- koordinaci mezi aktéry.

Mezinárodní spolupráce prostřednictvím Erasmus+, Horizon Europe a Interreg by měla být rozšířena pro posílení výměny zkušeností a sdílení znalostí mezi regiony s podobnými výzvami.

Závěr

Pro dosažení cílů Evropského zeleného dohodu, akčního plánu pro oběhové hospodářství a strategie nulového znečištění musí Slovensko a Sicílie jít nad rámec formálního souladu a zavést integrovanou a znalostmi řízenou správu.

Posílením administrativních kapacit, investicemi do infrastruktury, zapojením občanů a přijímáním principů oběhového hospodářství mohou oba regiony být vzorem udržitelného nakládání s odpady a regionální spolupráce v EU.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Chcete vědět více?

✉ bohatova.zuzana@gmail.com

🌐 www.wastewise.sk

📷 Wastewise2025

Kontaktujte nás!

